

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Lakialoite avohakkuiden lopettamiseksi valtion mailla

JOHDANTO

Vireilletulo

Lakialoite avohakkuiden lopettamiseksi valtion mailla (KAA 9/2019 vp): Asia on saapunut valiokuntaan.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- metsäneuvos Marja Kokkonen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Ville Schildt, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Maarit Loiskekoski, ympäristöministeriö
- professori Olli Tahvonen, Helsingin yliopisto
- professori Heli Peltola, Itä-Suomen yliopisto
- professori Timo Pukkala, Itä-Suomen yliopisto
- professori Pasi Puttonen, Helsingin yliopisto, maatalous-metsätieteellinen tiedekunta
- tutkimusprofessori Jari Hynynen, Luonnonvarakeskus
- tutkija Juha Siitonen, Luonnonvarakeskus
- metsävaltuuskunnan puheenjohtaja Mikko Tirola, MTK:n metsävaltuuskunta
- metsänhoidon johtava asiantuntija Markku Remes, Suomen metsäkeskus
- professori Jaana Bäck, Luontopaneeli
- johtaja Petri Ahlroth, Suomen ympäristökeskus
- toimitusjohtaja Jussi Kumpula, Metsähallitus Metsätalous Oy
- tiimiesimies Rami Nissema, Metsähallitus Metsätalous Oy
- maajohtaja Hanna Paulomäki, Greenpeace Suomi
- kehittämisspällikkö Timo Makkonen, Koneyrittäjät ry
- metsäasiantuntija Anu Islander, Metsäteollisuus ry
- puheenjohtaja Harri Hölttä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- metsäasiamies Viktor Harvio, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- saamelaiskäräjät
- Paliskuntain yhdistys
- tutkimusprofessori Jarkko Hantula, Luonnonvarakeskus
- erikoistutkija Katri Himanen, Luonnonvarakeskus

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

- erikoistutkija Saija Huuskonen, Luonnonvarakeskus
- tutkimusprofessori Hannu Ilvesniemi, Luonnonvarakeskus
- johtava tutkija, ryhmäpäällikkö Timo Saksa, Luonnonvarakeskus
- elinkeinopäällikkö Tuomo Mikkonen, Suomen metsäkeskus
- ryhmäpäällikkö Sampo Soimakallio, Suomen ympäristökeskus
- metsäinsinööri Carl-Johan Jansson, Raaseporin kaupunki
- asiantuntija Timo Kujala, Arvometsä
- metsänhoitotieteen dosentti Yrjö Norokorpi, Jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry
- toiminnanjohtaja Kirsi Joensuu, Suomen metsäyhdistys ry
- Luontopaneeli
- Lapin liitto
- Meidän metsämme -työryhmä
- Suomen Latu ry
- Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- senior advisor Taneli Kolström, Luonnonvarakeskus

Julkinen kuulemiskokous

Maa- ja metsätalousvaliokunta järjesti 1.10.2020 kansanedustajille ja tiedotusvälineille sekä verkkolähetyksellä yleisölle suunnatun julkisen kuulemistilaisuuden, jossa kuultavina olivat aloitteen tekijöiden edustajat puheenjohtaja Harri Hölttä Suomen luonnonsuojeluliitto ry:stä, maajohtaja Hanna Paulomäki Greenpeace Suomesta, suojeluasiantuntija Tero Toivanen BirdLife Suomi ry:stä ja projektipäällikkö Birthe Veijola Natur och Miljö ry:stä sekä maa- ja metsätalousministeriöstä metsäneuvos Marja Kokkonen ja neuvotteleva virkamies Ville Schildt, ympäristöministeriöstä neuvotteleva virkamies Maarit Loiskekoski ja Metsätalous Oy:stä toimitusjohtaja Jussi Kumpula.

KANSALAISALOITE

Kansalaisaloitteessa KAA 9/2019 vp ehdotetaan, että valtion metsien käyttöön liittyvää lainsäädäntöä muutetaan siten, että valtion omistamilla alueilla ei jatkossa olisi pääsääntöisesti sallittua suorittaa metsälaissa tarkoitettuja uudistushakkuita. Käytännössä muutos tarkoittaisi siirtymistä avohakkuista ja voimaperäisistä kasvatushakkuista jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen menelmiin.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä kansalaisaloitteesta

Kansalaisaloitteessa esitettyjen metsälainsäädännön muutosten tavoitteena on edistää biologista monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden toteutumista metsissä, vahvistaa metsien ja maaperän hiilivarastoa, parantaa metsäluonnon ja metsätalouden mahdollisuuksia sopeutua ilmastonmuu-

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

tokseen sekä parantaa vesistöjen tilaa ja virkistys- ja matkailukäytön edellytyksiä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää kansalaisaloitteen tavoitteita kannatettavina ja katsoo, että erityisesti valtion metsien hoidossa tavoitteiden toteutumisen tulee olla keskeisessä asemassa.

Lakialoite avohakkuiden lopettamiseksi valtion mailla sisältää pykäläkohtaiset muutosehdotukset metsälain ja Metsähallituksesta annetun lain muuttamiseksi sekä muutosehdotusten yleisperustelut ja yksityiskohtaiset perustelut hallituksen esityksen rakennetta noudattaen. Valiokunta toteaa, että kansalaisaloite sisältää kansalaisaloitelain (12/2012) 4 §:ssä tarkoitetun lakiehdotuksen perusteluineen ja se on siten muodostanut hyvän pohjan metsiä ja metsänkäsitteilymenetelmien kehittämistä koskevalle keskustelulle valiokunnassa. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtion metsien hoidosta ja yleisemminkin metsänkäsitteilymenetelmistä käydään aktiivista keskustelua ja lisätään näin yleisesti tietoa eri metsänkäsitteilymenetelmistä ja niiden merkityksestä.

Kuten kansalaisaloitteessakin todetaan, ei voimassa olevassa metsälaissa käytetä avohakkuun käsitettä. Tästä syystä myös kansalaisaloitteessa esitetty lainmuutos on muotoiltu siten, että valtion omistamilla alueilla ei olisi sallittua suorittaa metsälaissa tarkoitettuja uudistushakkuita. Metsälain mukaan uudistushakkuulla tarkoitetaan puunkorjuuta, jossa käsittelyalue hakataan mahdollisia jätettäviä säästö-, siemen- tai suojuspuita lukuun ottamatta avoimeksi alueeksi. Avohakkuun ja uudistushakkuun käsitteet liittyvät tasaikäisrakenteiseen tai jaksolliseen metsänkasvatukseen, joka oli Suomessa useiden vuosikymmenten ajan ennen vuoden 2014 alusta voimaan tullutta metsälain uudistusta ensisijainen metsänkäsitteilymenetelmä.

Valiokunta toteaa, että vuoden 2014 lainmuutoksen yhteydessä eli seitsemän vuotta sitten metsälakiin lisättiin kasvatushakkuun määritelmä. Kasvatushakkuulla tarkoitetaan metsälain mukaan puunkorjuuta, joka tehdään alueelle jäljelle jäävän puuston kasvattamista taikka tämän ohella myös uuden taimiaineksen syntymistä edistävällä tavalla. Kasvatushakkuuseen katsottiin metsälain muutosta koskeneiden perusteluiden mukaan sisältyvän eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus. Eri-ikäisrakenteista metsänkasvatusta kutsutaan myös jatkuvapeitteiseksi tai jatkuvaksi metsänkasvatukseksi, vaikka käsitteitä voidaan käyttää osin myös eri merkityksessä. Jatkuvassa kasvatuksessa metsiä käsitellään lähinnä poiminta- ja pienaukkohakkuin ja metsä pyritään säilyttämään peitteisenä. Kansalaisaloitteen tavoitteena on siirtyminen jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen menetelmiin valtion metsissä.

Valiokunnan kansalaisaloitetta koskevassa mietinnössä on metsälain terminologiasta poiketen käytetty pääasiassa kansalaisaloitteessakin keskeisessä asemassa olevia avohakkuun ja jatkuvan kasvatuksen käsitteitä. Valiokunta korostaa, että kansalaisaloite koskee vain valtion metsiä eikä siinä ole esitetty muutoksia lainsäädäntöön siltä osin kuin se koskee metsien käsittelyä yksityismetsissä. Valiokunnan mietinnössä on tietyiltä osin esitetty myös yksityismetsien käsittelyä ja tilaa koskevia tietoja kokonaiskuvan muodostamiseksi metsien ja metsänhoidon tilasta Suomessa.

Valtion metsät ja niitä koskeva nykyinen lainsäädäntö

Suomessa on 1920-luvulta lähtien tehty valtakunnan metsien inventointia (VMI), jonka ansiosta metsien tilasta on vertailukelpoista tietoa varsin pitkältä ajanjaksolta. Suomen pinta-alasta noin 22,8 miljoonaa hehtaaria (75 prosenttia) on metsää. Tästä metsäalasta valtio omistaa runsaat 25 prosenttia, yksityishenkilöt noin 61 prosenttia ja yhtiöt runsaat 8 prosenttia. Maa- ja metsätalous-

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

valiokunta korostaa, että metsäpolitiikalla sekä metsiä koskevalla lainsäädännöllä ja sen muutoksilla on Suomessa keskeinen merkitys niin kansantalouden, ilmastonmuutoksen torjunnan, luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kuin virkistyskäytön näkökulmasta. Valtion metsät muodostavat merkittävän osan suomalaisesta kansallisvarallisuudesta, ja valtion metsiä koskevat linjat ovat merkittävässä roolissa metsäpolitiikan muotoilussa.

Metsävaratietojen (VMI) mukaan puuston määrä on Suomessa lähtenyt voimakkaaseen kasvuun 1960-luvun lopussa, ja 1970-luvulta lähtien puuston kasvu on ollut poistumaa suurempi. Samanaikaisesti puuston tilavuus on kasvanut yli 40 prosenttia. Metsien kasvun lisääntymiseen on Suomessa vaikuttanut soiden ojitus. Vuosina 2009—2017 puuston vuosittainen kasvu oli noin 107 miljoonaa kuutiometriä, ja se on ylittänyt vuosittaisen poistuman noin 30 prosentilla. Suomen yleisimmät puulajit ovat mänty (50 prosenttia puuston tilavuudesta metsämaalla), kuusi (30 prosenttia) ja koivu (17 prosenttia). Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että puuston määrää ja kasvua koskevien lukujen valossa suomalaista metsänhoitoa voidaan pitää onnistuneena esimerkkinä maailmanlaajuisessa metsäkatoa koskevassa keskustelussa. Suomen metsien tyypillisin ikäluokka on 40—60-vuotiaat metsät, joita on 20 prosenttia metsämaan alasta. Myös ikäluokkien 1—20 vuotta, 21—40 vuotta ja 61—80 vuotta osuudet ovat yli 15 prosenttia. Ikäluokan 81—100 vuotta osuus on 12 prosenttia metsämaan alasta. Varttuneimpien ikäluokkien osuudet ovat selvästi pienemmät. Pohjois-Suomea lukuun ottamatta yli 100-vuotiaiden metsien osuus on 1920-luvulta lähtien ollut kasvussa.

Metsähallituksen hallinnassa olevasta runsaan 9 miljoonan hehtaarin maa-alasta liiketoiminnan käytössä on noin 57 prosenttia eli 5,1 miljoonaa hehtaaria. Tästä runsaasta 5 miljoonasta hehtaarista noin 1,5 miljoonaa hehtaaria on kitu- ja joutomaata ja metsätalouksen ulkopuolella tai rajoitetussa metsätalouksikäytössä muun muassa alueiden monimuotoisuuden suojeluun, virkistyskäyttöön, porotalouteen tai saamelaiskulttuuriin liittyviin erityisarvoihin perustuen noin 0,8 miljoonaa hehtaaria. Valiokunta toteaa, että sellaista Metsähallituksen hallinnassa olevaa, tavanomaisessa metsätalouksikäytössä olevaa metsää, johon kansalaisaloitteessa esitetyt lainmuutokset kohdistuisivat, voidaan siten arvioida olevan noin 2,8 miljoonaa hehtaaria.

Metsähallitusta koskevan lain (234/2016) 2 §:n mukaan Metsähallituksen yleistehtävä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Metsähallituksen tulee toimia tuloksellisesti. Metsähallituslain 6 §:n mukaan luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana Metsähallituksen on riittävästi otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen metsien, meren ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Metsähallituksen on lisäksi otettava huomioon luonnon virkistyskäytön sekä työllisyyden edistämisen vaatimukset.

Metsälain (1093/1996) tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään. Metsälaissa metsän uudistamisvelvoite muodostaa perustan metsien kestävyden turvaamiselle. Lailla veloitetaan puuntuotannon jatkuvuuden turvaamiseksi huolehtimaan uuden puuston aikaansaamisesta hakatun metsän tilalle. Uudistamisvelvoite koskee metsiä käytetystä metsänkäsittelymenetelmästä ja hakkuutavasta riippumatta.

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

Ennen vuoden 2014 metsälain muutosta tasaikäisrakenteiselle metsänkasvatukselle vaihtoehtoiset metsänkäsittelymenetelmät olivat sallittuja vain erityiskohteissa tietyin perustein. Metsälain muuttaminen katsottiin tarpeelliseksi, koska tarkkarajaisia säännöksiä vähentämällä voitiin lisätä metsänomistajien valinnanmahdollisuuksia ja mahdollistaa metsänomistajille paremmin monipuolisten tavoitteiden huomioon ottaminen metsäomaisuutensa hoidossa. Metsälain metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamisen myötä eri käsittelyvaihtoehdot, kuten pienaukkohakkuut ja poimintaluonteiset eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen hakkuut rinnastettiin lainsäädännössä tasapuolisesti koko sotien jälkeisen ajan vallitsevana käytäntönä olleisiin kasvatushakkuisiin.

Maa- ja metsätalousvaliokunta piti metsälain vuoden 2014 uudistusta koskeneessa mietinnössään (HE 75/2013 vp — MmVM 13/2013 vp) tärkeänä, että metsälaki muodostaa yhteiskunnan tavoitteiden ja kestävyysnäkökulmasta selkeät kehykset ja vähimmäisvaatimukset metsien hoitotoimenpiteille ja puunkorjuun toteutukselle. Samalla valiokunta korosti sitä, että vastuu metsäomaisuuden hoidon toteuttamisesta on ennen kaikkea metsänomistajalla. Vuoden 2014 metsälain uudistuksen yhteydessä ei tarkasteltu erikseen valtion omistamia metsiä, joita koskevat lähtökohtaisesti samat metsälain säännökset kuin muiden metsien hoitoa. Valiokunta toteaa, että vuoden 2014 metsälain muutoksessa mahdollistetut jatkuvan kasvatuksen menetelmät olivat tarpeellinen lisäyksen metsien käsittelyn monipuolistamiseksi niin valtion metsissä kuin yksityismetsissä.

Metsähallituksella on valtion metsissä tällä hetkellä käytössä kasvupaikkaperusteinen metsänhoito, mikä tarkoittaa muun muassa 15 erilaisen hakkuumenetelmän käyttöä. Yleisin hakkuumuoto on harvennushakkuu, joka kattoi vuonna 2019 noin 64 prosenttia koko hakkuupinta-alasta. Avohakkuualan pinta-ala vuonna 2019 oli 14 600 hehtaaria, eli runsaat 15 prosenttia kaikista hakkuista. Siemenpuuhakkuut ja ylispuiden poisto kattoivat kumpikin noin 5 prosenttia kaikista hakkuista. Jatkuvapeitteisen metsänkäsittelyn osuus on noussut Metsähallituksessa nopeasti noin 15 prosenttiin uudistusluonteisista hakkuista metsälain vuoden 2014 uudistuksen jälkeen. Valiokunta korostaa, että metsänkäsittelymenetelmien osalta valtion metsät poikkeavat jo nyt olennaisesti yksityisomistuksessa olevista metsistä. Yksityismetsissä jaksollinen kasvatus on ylivoimaisesti käytetyin metsänkäsittelymenetelmä, ja jatkuvan kasvatuksen mukaisten harvennushakkuiden osuus kaikista hakkuista on vuosina 2019—2020 ollut vain 2—3 prosenttia.

Metsänkasvatusmenetelmien vaikutukset

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää metsätalouden kestävyysnäkökulmasta tärkeänä, että käytettävät metsänkasvatusmenetelmät perustuvat mahdollisimman kattavaan tutkimustietoon ja käytännön kokemuksiin metsänhoidosta. Riippumatta siitä, käytetäänkö jaksollista vai jatkuvaa metsänkasvatusta, ainespuutuotannon määrään ja metsänkasvatuksen taloudelliseen kannattavuuteen sekä metsän hiilensidontaan ja hiilivarastoihin vaikuttavat sekä metsiköiden rakenne, kasvupaikka- ja ilmasto-olosuhteet että metsänkäsittelyn voimakkuus. Tämän vuoksi jaksollisen ja jatkuvan metsänkasvatuksen menetelmien vertailu yleisellä tasolla on haastavaa.

Jatkuvapeitteistä metsänkasvatusta ei Suomessa ole laajamittaisesti harjoitettu yli 60 vuoteen, eikä sitä ole myöskään tutkittu yhtä paljon kuin valtamenetelmänä harjoitettavaa jaksollista kasvatuksista. Aikanaan jatkuvapeitteisestä poimintametsätaloudesta siirryttiin jaksolliseen metsänkasvatukseen likimain samaan aikaan sekä Suomessa että Ruotsissa. Pitkäaikaiseen seurantaan

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

perustuvaa tutkimustietoa on saatavilla lähinnä poimintahakkuin käsitellyistä kivennäismaiden kuusikoista. Metsähallitus perusti elokuussa 2019 kolme 5 000 hehtaarin suuruista jatkuvan kasvatuksen havaintoaluetta Rautavaaralle, Suomussalmelle ja Savukoskelle. Havaintoalueilla tehdään tutkimusta yhteistyössä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Seurantaa ja tutkimusta tullaan tekemään vähintään 30 vuoden ajan, jotta menetelmän pitkäaikaisvaikutukset saadaan selvitettyä. Valiokunta pitää tärkeänä, että tutkimustietoa jatkuvan kasvatuksen lisäämisen vaikutuksista nimenomaan pitkällä aikavälillä saadaan lisää. Tutkimustietoa tarvitaan erityisesti metsänkäsittelymenetelmien vaikutuksesta ikärakenteeltaan erilaisten metsien puuston kasvuun ja hiilensidontaan, maaperän hiilivarastoihin sekä metsien taudinkestävyyteen ja häiriöiden sietokykyyn.

Edellä kuvatuista lisätutkimuksen tarpeista huolimatta valiokunta on saanut kansalaisaloitteen käsittelyn aikana runsaasti tietoa metsänkäsittelymenetelmistä ja niiden soveltuvuudesta erilaisiin olosuhteisiin. Valiokunta on jäljempänä esitetyin tavoin tarkastellut käytettävissä olevia arvioita metsänkasvatusmenetelmien vaikutuksista metsien kasvuun, taloudelliseen tuottoon, hiilensidontaan, monimuotoisuuteen, vesistöjen tilaan, poronhoitoon ja virkistyskäyttöön. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan eri metsänkäsittelymenetelmillä on erilaisia hyötyjä kokonaiskestävyyden näkökulmasta, ja näitä hyötyjä on jäljempänä kuvattu tiivistyksenomaisesti.

Vaikutukset metsän kasvuun

Metsälain mukainen uudistamisvelvoite koskee metsiä käytetystä metsänkäsittelymenetelmästä ja hakkuutavasta riippumatta, mutta metsän uudistamismenetelmät poikkeavat toisistaan. Avohakkuuta seuraa metsänviljely, kun sen sijaan jatkuvassa kasvatuksessa metsänuudistaminen perustuu lähtökohtaisesti luontaiseen uudistamiseen. Metsänviljely voi kasvupaikasta riippuen tarkoittaa joko istutusta tai kylvöä, mutta myös metsänviljelyssä hyödynnetään luontaista uudistamista. Jatkuvaan kasvatukseen liittyväksi kasvatushakkuuksi katsotaan metsälain mukaan poiminta- ja pienaukkohakkuu, kun metsä jää tarpeeksi tiheäksi ja hyväkuntoiseksi.

Valiokunta toteaa eri tavoin käsiteltyjen metsien maastomittauksiin perustuvien tutkimusten osoittavan, että pitkällä aikavälillä puuston hehtaarikohtainen kasvu jää jatkuvassa kasvatuksessa alemmaksi kuin jaksollisessa kasvatuksessa. Esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen ylläpitämien metsänkäsittelykokeisiin perustuvien tutkimusten mukaan hehtaarikohtainen kasvu oli Etelä- ja Keski-Suomessa sijainneissa eri-ikäisissä kuusikoissa jatkuvan kasvatuksen mukaisesti käsitellyissä metsiköissä noin 15—25 prosenttia alhaisempi kuin jaksollisessa kasvatuksessa. Joissakin tutkimustuloksissa on keskimääräisen puuntuotoksen osalta saatu myös toisensuuntaisia tuloksia erityisesti eri-ikäiskasvatukseen soveltuvissa metsissä, ja mallipohjaisissa simulointitutkimuksissa puuntuotto on jatkuvassa kasvatuksessa ollut jopa suurempi kuin jaksollisessa kasvatuksessa. Syinä eroihin puuntuotoksessa tutkimusmetsiköissä ovat muun ohella jatkuvapeitteisesti kasvatettavan harvempaan puustoon perustuva puuston alhaisempi määrä ja luontaisesti syntyvien taimien hitaampi alkukehitys verrattuna uudistamalla eli esimerkiksi istuttamalla perustettuun tasaikäiseen metsään. Metsänviljelyssä käytetyt taimet ja siemenet ovat pääosin jalostettua materiaalia, jonka kasvu on luonnontaimia nopeampaa.

Jatkuvapeitteisessä kasvatuksessa hakkuut toistuvat tiheämmin kuin jaksollisessa kasvatuksessa. Jatkuva kasvatusta lisääkin todennäköisesti korjuuvaurioita, mikä parantaa juurikäpäsien

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

elinolosuhteita ja lisää tuhoriskiä. Jatkuvapeitteinen kasvatus ei mahdollista tautikierteen katkaisemista puulajin vaihdolla. Jatkuvassa kasvatuksessa myös puunkorjuun kausivaihtelu lisääntyy, mikä puolestaan voi johtaa varastointitarpeen kasvuun sekä kaarnakuoriais- ja ytimennävertäjä-tuhoriskien lisääntymiseen. Jatkuvassa kasvatuksessa metsän lannoitus, myös terveyslannoitus, hankaloituu. Metsänlannoituksen taloudellinen kannattavuus voi vähentyä poimintahakkuin käsitellyissä metsissä, koska puustoa tulee kasvattaa melko harvana luontaisen taimettumisen edistämiseksi. Metsänlannoituksella voidaan yleisesti ottaen lisätä metsien kasvua ja hiilensidontaa sekä metsänkasvatuksen taloudellista kannattavuutta harvennuksin käsitellyissä metsissä. Jatkuvan metsänkasvatuksen vaikutuksesta erilaisiin tuhoriskeihin on juurikäypää lukuun ottamatta kuitenkin vielä olemassa vähän tutkittua tietoa Suomessa. Toisaalta myös jaksolliseen kasvatukseen perustuvassa metsätaloudessa esiintyy tuhoriskejä, kun esimerkiksi joidenkin lajien elinympäristöjen parantumisen seurauksena voimakkaasti vahvistuneet hirvieläin- ja myyräkannat aiheuttavat vuosittain huomattavia taimikkotuhoja.

Valiokunta painottaa, että vaikka jaksollisessa kasvatuksessa päästään kuutiometreissä mitaten keskimäärin suurempaan puuntuotantoon, myös jatkuvassa kasvatuksessa kuusikot ovat kasvaneet ja tuottaneet kohtuullisen hyvin puuta tietyillä kasvupaikoilla, kuten korvissa. Erityisesti turvemaille jatkuvapeitteiset kasvatusmenetelmät vaikuttavat puuntuotannon näkökulmasta sopivan paremmin kuin kangasmailla. Korpikuusikoissa luontainen uudistuminen ja taimien alkukehitys on nopeampaa kuin kangasmailla, joten siirtyminen jatkuvapeitteisiin kasvatusmenetelmiin on helpompaa. Rämeltä tutkimustietoa on vähemmän, mutta siellä toimivia menetelmiä ovat todennäköisimmin pienaukko- ja kaistalehakuut.

Taloudelliset vaikutukset

Kuten edellä on todettu, on puuntuotos jatkuvassa kasvatuksessa keskimäärin alhaisempi kuin jaksollisessa kasvatuksessa. Metsänkasvatusmenetelmien taloudelliseen kannattavuuteen vaikuttavat kuitenkin olennaisesti myös metsänhoitokustannukset, joista erityisesti metsän uudistamiseen liittyvät kustannukset ovat jatkuvassa kasvatuksessa pienemmät kuin uudistushakkuiden yhteydessä. Uudistushakkuun puunkorjuun yksikkökustannukset ovat toisaalta olleet keskimäärin 39 prosenttia pienemmät kuin harvennushakkuilla ja peräti 51 prosenttia pienemmät kuin ensiharvennushakkuilla. Eri metsänkasvatusmenetelmien vertailua vaikeuttaa se, että tasaikäisessä metsikössä metsien keskimääräinen kiertoaika on pitkä, jopa 100 vuotta, ja vaihteluväli suuri 60 vuodesta 120 vuoteen, ja tulot ja menot ajoittuvat epätasaisesti. Metsien lähtötilanne ja käytettävä korkokanta vaikuttavat ratkaisevasti taloudellisia vaikutuksia koskevaan arviointiin. Helsingin yliopiston taloudellis-ekologisten optimointimallien mukaan jatkuvaan kasvatukseen perustuvan metsänhoidon parempi kannattavuus näyttää mahdolliselta kuusi- ja sekametsissä. Sen sijaan Etelä- ja Keski-Suomen mäntymetsissä jaksollinen kasvatus näyttää kannattavammalta, ainakin jos korkokanta ja erityisesti keinollisen uudistamisen kustannukset ovat riittävän matalia. Valiokunta toteaa, että yleensä avohakkuun valitseminen tuottaa metsänomistajalle välittömästi suuremmat tulot, mutta avohakkuun jälkeen metsän uudistamiseen käytetyn investoinnin tuottoa joutuu odottamaan kauan. Korjuun parempi tuottavuus johtuu uudistushakkuun puiden suuremmasta koosta sekä korjuumenetelmän nopeudesta.

Valiokunta korostaa, että jatkuvassa kasvatuksessa taloudellinen kannattavuus riippuu erityisesti luontaisen uudistumisen onnistumisesta, koska lähtökohtaisesti puuston luontaisella uudistumi-

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

sella korvataan istutus tai kylvö, joka puolestaan on jaksollisen metsänkasvatuksen perustana. Pienemmästä puuntuotoksesta huolimatta jatkuva kasvatusta voi olla metsänomistajalle taloudellisesti kannattava vaihtoehto. Metsänkasvatusten menetelmien taloudellisten vaikutusten arvioinnissa tulee valtion metsien osalta ottaa huomioon kuitenkin myös muita kuin edellä kuvattuja puuntuotukseen ja metsänhoitokustannuksiin liittyviä tekijöitä. Jos Metsähallituksen mailla siirrytään jatkuvapenteiseen kasvatukseen eikä tuottotavoitteita pienennetä, seurauksena on vuosittaisten hakkuupinta-alojen lisääntyminen. Jos puolestaan hakkuutavoitteita pienennetään, on sillä sekä valtiontaloudellisia että etenkin alueellisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa merkittäviä sosioekonomisia vaikutuksia.

Metsäteollisuus on Suomen kansantalouden kannalta keskeinen toimiala. Vuonna 2019 metsäteollisuuden osuus Suomen tavaraviennin arvosta oli noin 19,2 prosenttia. Luonnonvarakeskuksen tietojen mukaan metsäsektorin suorassa palveluksessa oli vuonna 2020 kaikkiaan 63 000 henkilöä. Välillisesti metsäsektorin työllistävä vaikutus on vielä huomattavasti suurempi, ja ala työllistää erityisesti maakunnissa. Valtio omistaa 6 prosenttia Etelä-Suomen ja 36 prosenttia Pohjois-Suomen puuntuotannon metsistä: suurin omistusosuus on Lapissa. Metsähallitus on merkittävä puuraaka-aineen toimittaja metsäteollisuudelle. Viime vuosina valtion mailta on korjattu puuta noin 6 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, mikä on kattanut noin 8 prosenttia teollisuuden tarvitsemasta puumäärästä. Metsähallituksella on erityisen merkittävä rooli Pohjois-Suomen tehtaiden puuhuollon kannalta. Valiokunta painottaa, että kattava avohakkuukiello valtion metsissä heikentäisi välittömästi puunkorjuun, kuljetusalan ja raakapuun jatkojalostuksen näkymiä. Valtion- ja aluetalouteen liittyvien vaikutusten näkökulmasta valiokunta ei näin ollen pidä kansalaisaloitteessa esitettyä avohakkuukielloa valtion mailla perusteltuna.

Vaikutukset hiilensidontaan ja hiilivarastoihin

Kansalaisaloitteen mukaan jatkuvapenteinen metsänkäsittely vähentää metsätalouden kasvihuonekaasuja, koska maaperän muokkaus ja ojitus vähenevät. Tutkimusten mukaan metsiin sitoutunut hiilimäärä puustossa ja maaperässä on kuitenkin varsin suorassa suhteessa puuston määrään ja kasvuun. Puuntuottoa eri metsänkasvatusten menetelmillä on tarkasteltu edellä, ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan puuston määrä jaksollisen kasvatuksen metsissä on keskimäärin suurempi kuin jatkuvan kasvatuksen menetelmin käsitellyissä metsissä. Tutkimustulokset viittaavat myös siihen, että maaperään varastoituu puuston karikkeen kautta hiiltä keskimäärin sitä enemmän, mitä runsaampi puusto kasvupaikalla on. Valiokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella vaikuttaa selvältä, että siihen soveltuvalla osalla turvemaista siirtyminen jatkuvaan kasvatukseen tuottaisi positiivisen ilmastovaikutuksen. Myös monet metsäyhtiöt ovat siirtymässä turvemailla jatkuvaan kasvatukseen.

Valiokunta korostaa, että metsien hiilensidontan näkökulmasta vaikutusten arvioinnin kannalta merkittäviä seikkoja ovat tarkastelutaso ja aikajänne. Tutkimusten mukaan avohakkuun jälkeen yksittäinen metsikkö on hiilen lähde. Vastaavasti kaikki hakkuut pienentävät yksittäisen metsikön tasolla ja lyhyellä aikavälillä tarkasteltuna puuston hiilinielua ja hiilivarastoa. Pitkäjänteisellä suunnittelulla voidaan aluetasolla huolehtia metsänkäsittelystä ja hakkuista siten, että varmistetaan puuston hiilinielujen ja varastojen ylläpito. Valiokunta pitää tärkeänä, että metsänkasvatuksessa kiinnitetään kasvavaa huomiota hiilensidontaan. Kansalaisaloitteessa esitetty siirtyminen jatkuvaan kasvatukseen valtion metsissä ei kuitenkaan itsessään johda metsien hiilinielujen

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

ja -varastojen kasvuun. Valiokunta pitää tärkeänä, että metsänkasvatuksessa kiinnitetään kasvavaa huomiota hiilensidontaan ja hiilivaraston pitkäaikaiseen lisääntymiseen kasvatustavasta riippumatta.

Valiokunta katsoo, että hiilensidontaa on mahdollista ja tarpeen kasvattaa tarkoituksenmukaisesti valituilla metsänhoidollisilla toimenpiteillä myös jaksollisessa kasvatuksessa muun muassa oikein ajoitetulla taimikonhoidolla, lannoituksella ja kiertoaikojen pidentämisellä. Lisäksi ilmastolon lämpenemistä voidaan vähentää lisäämällä lehtipuita metsissä, jolloin ilmakehästä tulevan säteilyn heijastusvaikutus lehtipuista takaisin avaruuteen lisääntyy.

Metsänkäsittelymenetelmää arvioitaessa on hiilensidontaan ja ilmastomuutoksen torjuntaan liittyvien vaikutusten ohella otettava huomioon ilmastomuutokseen sopeutuminen. Metsänhoidolla voidaan parantaa metsien kykyä sopeutua ilmastomuutokseen. Kun huolehditaan metsien monipuolisesta puu- ja eläinlajistosta sekä puuston terveydestä, lisätään metsien kykyä vastustaa lisääntyviä tuhoriskejä myös tulevaisuudessa. Ilmastomuutokseen sopeutumisen näkökulmasta jatkuvan kasvatuksen seurauksena metsissä ilmenevä kuusettuminen on ongelmallista, sillä kuusi menestyy lämpenevässä ilmastossa heikommin kuin Suomen metsien muut pääpuulajit. Toisaalta monimuotoisuutensa paremmin säilyttävänä jatkuvan kasvatuksen metsä voi olla sietokykyisempi tuhoille ja ilmastomuutoksen vaikutuksille. Valiokunta katsoo, että myöskään ilmastomuutokseen sopeutumisen näkökulmasta siirtyminen jatkuvaan kasvatukseen ei ole yksiselitteisesti ongelmatonta.

Vaikutukset metsien monimuotoisuuteen

Yli kolmasosa Suomen uhanalaisista lajeista on metsälajeja. Metsäluonnon monimuotoisuutta on heikentänyt voimakkaimmin metsätalous, joka on vähentänyt selvästi luontaisia häiriöitä kuten metsäpaloja sekä vanhojen puiden ja lahopuiden määrää. Noin 20 000 Suomessa elävistä noin 50 000 eläin-, kasvi- ja sienilajista elää metsissä. Metsälajeista eriasteisesti uhanalaisia on noin 2 250 lajia, mikä on noin 30 prosenttia kaikista uhanalaisista lajeista. Eniten uhanalaisia metsälajeja on sienissä ja selkärangattomissa. Metsänkäsittelymenetelmillä on myös vaikutusta eri eliölajien suhteisiin metsissä. Metsänhoitotoimenpiteillä voidaan edistää metsän monimuotoisuutta säilyttämällä ja lisäämällä monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä. Niitä ovat vanhat ja kookkaat puut, järeät lahopuut sekä kasvatettavaan puustoon liittyvät ominaisuudet, kuten lehtipuusekoitus ja paikoittainen alikasvos.

Avoimia ympäristöjä suosivilla lajeilla ei nykyisissä talousmetsämaisemissa ole pulaa elinympäristöistä, mutta pysyvää peitteisyyttä vaativilla lajeilla on. Näin monimuotoisuuden kannalta jatkuvapeitteisestä kasvatuksesta hyötyvät peitteistä metsää suosivat lajit ja lajiryhmät, kuten musketti ja sen herbivorit, sekä selkärangattomista esimerkiksi kuukkeli, tiais ja metso. Kuten kansalaisaloitteessa tuodaan esiin, ovat erityisesti monet kanalinnut kärsineet avohakkuumetsätaloudesta ja niiden kannat ovat pienentyneet viime vuosisadan puolivälistä lähtien huomattavasti. Hyvinvoiva riistametsä tarjoaa metsäkanalinnuille runsaasti ravintoa ja suojaa. Metsäkanalinnut menestyvät sekametsässä, jossa puuston koko ja tiheys vaihtelevat. Lajeista muun muassa pyy, tikat ja pyrstötiainen hyötyvät jatkuvasta kasvatuksesta ja metso ja liito-orava jaksollisesta kasvatuksesta. Kokonaisuutena kaikille lajeille parasta on metsänkäsittelymenetelmien yhdistelmä, jossa turvataan monipuolisesti molempien menetelmien hyvät puolet. Valiokunta katsoo, että jatkuvan

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

kasvatuksen mukaisten hakkuiden osuuden lisääminen valtion metsissä edistää osaltaan metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Valiokunta toteaa, että arvioitaessa kansalaisaloitteen vaikutuksia metsäluonnon monimuotoisuuteen on kuitenkin oleellista, lasketaanko Metsähallitukselle asetettua tuottotavoitetta samalla, kun siirrytään jatkuvapeitteiseen kasvatukseen. Mikäli tuottotavoitetta ei lasketa ja samalla kullakin korjuualalta hakataan vähemmän puuta, kohdistuu paine laajemmalle pinta-alalle. Puuntuotannollisesti ja taloudellisesti tehokas jatkuvapeitteinen kasvatusta tarkoittaa usein toistuvaa ja voimaperäistä käsittelyä nykyistä suuremmilla pinta-aloilla. Isoimmat ja vanhimmat puut poistetaan, jolloin ei muodostu vanhaa metsää eikä kookkaita vanhoja puita eikä myöskään järeää lahoppuuta. Kun lehtipuusto ei uudistu, sen määrä pienenee. Häiriöt linnuston pesinnälle voivat myös lisääntyä.

Jatkuvapeitteiseen kasvatukseen siirtyminen ei itsestään ratkaise monimuotoisuuden turvaamisen ongelmia talousmetsissä, vaan luonnonhoidosta on erikseen huolehdittava myös jatkuvapeitteisessä kasvatuksessa aivan kuten jaksollisessa kasvatuksessakin. Metsien monimuotoisuus turvataan luonnonhoidolla ja suojelutoimilla. Tärkeintä on erityisesti järeiden elävien säästöpuiden ja lahoppuun säästäminen sekä lehtojen ja vanhojen metsien suojelu. Lajit selviävät eri tavoin käsitellyissä, eri-ikäisissä sekä puulajistoltaan vaihtelevissa metsissä. Luonnonhoidon toimet täyttyy suunnitella ja toteuttaa samoin kaikissa hakkuutavoissa ja myös suojelualueilla.

Valiokunta toteaa, että metsänhoitotoimenpiteitä kehittämällä on muun muassa lahoppuun määrää talousmetsissä saatu kasvuun. Luonnonvarakeskuksen inventointien mukaan noin kahdenkymmenen vuoden aikana lahoppuun määrä on Etelä-Suomessa kasvanut ja on nyt keskimäärin 4,5 kuutiometriä hehtaarilla. Pohjois-Suomen metsissä lahoppuuta on huomattavasti enemmän kuin Etelä-Suomessa. Pohjois-Suomessa lahoppuun määrä on kuitenkin viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana vähentynyt lähes kaksi kuutiometriä hehtaarilla, ja sitä on nyt keskimäärin 7,5 kuutiometriä hehtaarilla. Pohjois-Suomen suojelumetsissä lahoppuuta on edelleen varsin paljon, keskimäärin 18 kuutiota hehtaarilla. Lahoppuun kasvusta huolimatta sen määrää lisätään nyky menetelmin edelleen, koska lahoppuun ja lehtipuiden suurempi määrä edistää metsien monimuotoisuutta. Valiokunta korostaa, että metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta on perusteltua kasvattaa jatkuvan kasvatuksen osuutta valtion metsissä, mutta samalla tulee huolehtia myös muista metsänkasvatukseen liittyvistä luonnonhoitotoimenpiteistä.

Vesistövaikutukset

Suurin yksittäinen metsätalouden vesistökuormittaja on kunnostusojituksen seurauksena valumavesien mukana kulkeutuva kiintoaine. Kiintoaine liettää vesistöjä, ja sen sisältämä orgaaninen aine kuluttaa happea hajotessaan. Kiintoaineen lisäksi myös ravinteita ja metalleja kulkeutuu metsäojitusten seurauksena vesistöihin. Vesistövaikutusten näkökulmasta metsänkasvatukseen liittyvien metsäojitusten ja ojien kunnossapidon haitallisia vaikutuksia on jo pitkään pyritty vähentämään erilaisilla vesiensuojelutoimenpiteillä, kuten jättämällä vesistöjen rantaan suojavaikkeitä, hallitsemalla virtaamia patojen avulla ja perustamalla kosteikkoja.

Turvemailla avohakkuihin perustuva metsänkasvatusta aiheuttaa erityisen merkittäviä ympäristövaikutuksia vesistöihin kohdistuvan kiintoaine- ja ravinnekuormituksen kautta. Ojituksen joh-

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

tuvia haitallisia vaikutuksia voidaan turvemailla vähentää antamalla vedenpinnan olla niin korkealla kuin se puuston kasvua vaarantamatta on mahdollista. Uudistushakkuiden yhteydessä vesistökuormitusriski lisääntyy myös kivennäismailla, sillä hakkuiden yhteydessä kasvupaikalle jää paljon orgaanista ainetta ja samalla maan kosteus lisääntyy haihduttavan puuston vähetessä. Tutkimusten mukaan uudistushakkuun ja maanmuokkauksen vaikutukset ravinteiden huuhtoutumiseen kivennäismaakohteilla ovat kuitenkin melko pieniä ja lyhytaikaisia.

Asiantuntijoiden keskuudessa vallitsee laaja yhteisymmärrys, että jatkuvapeitteisten metsien käsittelyä on syytä edistää soveltuvilla turvemailla, koska silloin vesistöjä kuormittavan kunnostusojituksen ja maanmuokkauksen tarve vähenee. Kun metsä pysyy riittävän peitteisenä, puusto hoitaa kuivatusta haihduttamalla ja kunnostusojituksia voidaan vähentää. Valiokunta katsoo, että metsätaloudesta aiheutuvan vesistökuormituksen vähentämiseksi jatkuvan kasvatuksen lisääminen valtion mailla ja erityisesti turvemailla on perusteltua. Avohakkuuta ei kuitenkaan ole systemaattisesti syytä kieltää turvemaillakaan. Avohakkuut ja viljely ovat jatkuvan kasvatuksen hakkuuta soveltuvampia menetelmiä esimerkiksi juurikäävän vaivaamilla turvemaan alueilla, tietyillä metsätuho-riskialueilla sekä erittäin heikosti luontaisesti uudistuvilla kohteilla.

Vaikutukset poronhoitoon

Poronhoitoalueella pääosa metsämaasta on Metsähallituksen vastuulla olevaa valtion metsää, ja noin kaksi kolmasosaa tästä metsämaasta on metsätalouskäytössä. Poronhoitolain 2 §:n mukaan poronhoitoalueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Lisäksi lain 53 §:n mukaan suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa. Poronhoitolain mukaisten velvoitteiden noudattamisen varmistamiseksi Metsähallitus ja Paliskuntain yhdistys ovat viimeksi vuoden 2021 alussa uusineet sopimuksen Metsähallituksen toiminnan ja poronhoidon yhteensovittamisesta ja neuvottelumenettelyistä.

Poronhoito perustuu vapaaseen laidunnusoikeuteen ja laajoihin yhtenäisiin laidunalueisiin. Poronhoidon kannalta yhtenäiset varttuneet mänty- ja kuusimetsät ovat parhaita jäkälä- ja luppolaikutumia. Metsänhakkuut ja niihin liittyvä maanmuokkaus vaikuttavat poronhoitoon hävittämällä ja vähentämällä jäkälän ja lupon määrää, mistä syystä tärkeillä porojen talvilaidunalueilla tulee kiinnittää huomiota jäkälän ja lupon kasvun edistämiseen muun ohella ylläpitämällä metsien peitteisyyttä. Toisaalta poronhoitoalueelle on metsänhoidon laiminlyönnin ja harvennusvelan johdosta muodostunut poronhoidon kannalta ongelmallisia ylitiheitä taimikoita ja nuoria metsiä, joiden oikea-aikainen harventaminen on tärkeää. Valiokunta toteaa, että jatkuvapeitteisen kasvatuksen osuuden lisääminen erityisesti Lapissa voi parantaa poronhoidon edellytyksiä. Laidunten tilaan vaikuttavat metsätalouden lisäksi kuitenkin myös porojen laidunnus sekä muut maankäyttömuodot ja ilmasto.

Vaikutukset metsien virkistyskäyttöön

Suomen metsissä voi liikkua, marjastaa ja sienestää vapaasti. Metsässä oleskelu ja liikkuminen vaikuttaa myönteisesti ihmisten henkiseen ja fyysiseen terveyteen. Suomalaiset jokamiehenoikeudet ja lähimetsät ovatkin mainio lähtökohta metsiin perustuvan hyvinvoinnin kasvamiseen. Va-

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

liokunta toteaa, että suuri osa metsien virkistyskäytöstä tapahtuu talousmetsissä. Tutkimusten perusteella ihmiset arvostavat virkistyskäytössä eniten avaria ja monilajisia metsiä. Avohakkuut koetaan virkistyskäytön kannalta ongelmallisiksi.

Avohakkuiden vaikutus on osin esteettinen, ja jatkuvan kasvatuksen kohteena oleva metsä vastaa paremmin kansalaisten kauneusarvoja. Luonnontuotteiden satojen osalta osa lajeista, kuten mus-tikka, hyötyy jatkuvapeitteisestä kasvatuksesta, osa puolestaan hyötyy jaksollisesta metsänkasvatuksesta. Jälkimmäisistä lajeista esimerkkejä ovat muun muassa osa ruokasienistä ja vadelma. Valiokunta korostaa, että metsänkasvatusmenetelmien maisemavaikutukset riippuvat myös siitä, miten hakkuukuviot on rajattu sekä kuinka hakkuut toteutetaan. Avohakkuun estettinen vaikutus vähenee usein melko nopeasti, mutta jos avohakkuun yhteydessä toteutetaan voimakas maanmuokkaus, voi toimenpiteillä olla pidempiaikainen vaikutus alueen virkistyskäytölle. Aktiivisen virkistyskäytön kohteena olevilla valtion metsäalueilla luopuminen avohakkuista kansalaisaloitteen mukaisesti on siten perusteltua.

Valtion metsiä koskevat linjaukset ja käytäntö Metsähallituksessa

Pääministeri Marinin hallitusohjelmaan sisältyy metsänhoitoa koskevia kirjauksia, joissa tode-taan muun muassa, että Suomessa edistetään monipuolisia metsien kasvatus- ja käsittelytapoja, mukaan lukien jatkuvapeitteinen kasvatusta, ilmastotavoitteet ja taloudelliset näkökulmat huomioitaen. Metsänhoidon suosituksia arvioidaan ja tarvittaessa päivitetään tutkimus- ja seuranta-tiedon sekä käytännön kokemusten perusteella. Metsänhoidon suositusten ja muiden toimi-avulla edistetään talousmetsien luonnonhoitoa, kuten lahoppuun ja kantojen jättöä, kulotusta, tekopötkelöitä, riistatiheikköjä, suojavyöhykkeitä ja vesistövaikutuksen pienentämiseen tähtääviä toimia. Myös Metsähallituksen mailla edistetään jatkuvan kasvatuksen menetelmiä. Lisäksi hallitusohjelmassa on todettu, että Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset päivitetään siten, että yhteensovitetään paremmin kestävä metsätalous, puun saatavuus, luonnon monimuotoisuus, virkistyskäyttö, ilmastopoliittikan tavoitteet ja maankäytön eri muodot.

Keväällä 2020 hallitus hyväksyi Metsähallitukselle uudet omistajapoliittiset linjaukset vuosille 2020—2024. Linjausten mukaan Metsähallitus ylläpitää ja kehittää luonnon monimuotoisuutta hallinnassaan olevilla maa- ja vesialueilla. Metsähallituskonsernin liiketoimintojen on oltava ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäviä ja tuotettava tasainen tuloutus omistajalle. Vuosina 2020—2024 Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen nykyistä paremmin luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Peitteellisen metsänkäsittelyn pinta-alaa uudistushakkuuluonteisissa hakkuissa lisätään nykyisestä noin 15 prosentin tasosta 25 prosenttiin. Lisäystä kohdennetaan erityisesti turvemaille.

Omistajapoliittisten linjausten taustamuistiossa on täsmennetty ja täydennetty edellä mainittuja linjauksia kuvaamalla toimenpiteitä, joilla linjaukset konkreettisesti viedään käytäntöön. Esimerkiksi turvemaiden käsittelyssä huomioidaan paremmin niiden ilmastovaikutukset ja vesiensuojelu lisäämällä peitteellistä metsänkäsittelyä, säätelämällä pohjavesipintoja ja hyödyntämällä oikein kohdennettua ennallistamista. Monikäyttömetsissä kiertoajan jatkamista käytetään siihen soveltuvissa kohteissa tulostavoitteen asettamat raamit huomioiden. Kokonaisuutena omistajapoliittisten linjausten mukaiset toimenpiteet aiheuttavat vuosina 2020—2024 lisäkustannuksia ja pienentävät jonkin verran hakkuumääriä.

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

Hallitusohjelmassa mainitut metsänhoidon suositukset on päivitetty viimeksi vuonna 2019 Tapijon johtamassa projektissa, jossa on ollut mukana laajasti metsäalan toimijoita ja asiantuntijoita. Metsänhoidon suositukset on toimijoiden yhdessä laatima vapaaehtoisesti noudatettava ohje metsänhoidon perusteista ja menetelmistä. Metsänhoidon suositukset esittelevät jatkuvan kasvatuksen luonnonhoidollisena hakkuumenetelmänä korvissa, lehdossa, virtavesien reunametsissä sekä soiden ja peltojen vaihtumisvyöhykkeillä. Soilla ja virtavesireunoilla jatkuvasta kasvatuksesta on todennäköisesti merkittävää hyötyä metsä-, suo- ja vesiluonnon monimuotoisuudelle sekä vesien laadulle. Metsähallituksen omistajapoliittisten linjausten ohella valtion metsien hoitoon vaikuttavat Metsähallituksen Metsätalouden ympäristöopas ja metsänhoito-ohje.

Edellä on jo lyhyesti kuvattu Metsähallituksella valtion metsissä tällä hetkellä käytössä olevaa kasvupaikkaperusteista metsienhoitoa. Yleisin hakkuumuoto on harvennushakkuu, joka kattoi vuonna 2019 noin 64 prosenttia koko hakkuupinta-alasta. Avohakkuualan pinta-ala vuonna 2019 oli 14 600 hehtaaria eli runsaat 15 prosenttia kaikista hakkuista. Jatkuvapeitteisen kasvatuksen osuus kasvaa omistajapoliittisten linjausten mukaisesti nopeasti. Esimerkiksi Lapissa valtion maiden hakkuista toteutettiin vuonna 2020 jo yli 40 prosenttia jatkuvan kasvatuksen menetelmillä. Valiokunta korostaa, että Metsähallituksella on käytössä erilaisia metsänkäsittelymenetelmiä, joista avohakkuut ovat vain yksi menetelmä. Keskimääräinen uudistusalan koko on Etelä-Suomessa vajaat kaksi hehtaaria ja Pohjois-Suomessa liki neljä hehtaaria. Uudistusalat rajataan maastoon pinnanmuotojen mukaan maisemaan sopiviksi. Arvokkaat luontokohteet, kuten pienvesien ympäristöt, rehevät lehdot ja harjujen paahdeympäristöt, jätetään aina käsittelyn ulkopuolelle. Arvokkaat luontokohteet on määritelty tarkemmin Metsätalouden ympäristöoppaassa.

Metsähallituksen metsätalouden toiminnan perusteina ovat luonnonvarasuunnittelu, alue-ekologinen suunnittelu sekä operatiivinen metsäsuunnittelu ohjeistuksineen. Metsähallituksessa harjoitetaan kasvupaikkaperusteista metsänkäsittelyä, joka perustuu kotimaisiin puulajeihin, paikallisiin alkuperiin ja myös sekametsätavoitteisiin. Paikkatietoa hyödyntäen maastossa määritellään kullekin kasvupaikalle, kohteelle ja puustolle sopivin käsittelytapa. Luonnonmetsien rakennepiirteitä, kuten lahoppua ja erirakenteisuutta, säilytetään kaikissa metsissä hakkuutavoista riippumatta. Erilaisia metsänkäsittelytapoja ja erikoishakkuuta käytetään monipuolisesti kohteen ominaispiirteiden ja tavoitteiden mukaisesti, mikä korostuu erityisesti erityisalueilla ja -kohteissa, kuten retkeilyalueilla, matkailukeskuksissa ja porotalouskohteissa.

Valiokunnan johtopäätökset

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää kansalaisaloitteen tavoitteita valtion metsien biologisen monimuotoisuuden, hiilensidonnallisuuden ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistämisestä sekä vesistöjen tilan ja metsien virkistys- ja matkailukäytön edellytysten parantamisesta kannatettavina. Valtion metsien käytön tulee olla kokonaiskestävää siten, että ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja ilmastollinen kestävyys otetaan tasapainoisesti huomioon. Valiokunta on edellä kuvannut eri metsänkäsittelymenetelmien hyötyjä kokonaiskestävyyden näkökulmasta ja tarkastellut menetelmien vaikutuksia metsien kasvuun, taloudelliseen tuottoon, hiilensidontaan, monimuotoisuuteen, vesistöjen tilaan, poronhoitoon ja virkistyskäyttöön. Tarkastelun perusteella valiokunta katsoo, että jatkuvan kasvatuksen osuuden lisääminen valtion metsissä on perusteltua. Erityisesti jatkuvaan kasvatukseen soveltuvissa suometsissä, virkistys- ja matkailualueilla sekä suojelualueiden, vesistöjen sekä edellä mainittujen muiden erityiskäytössä olevien alueiden

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

reunoilla avohakkuuta tulee välttää ja siirtyä jatkuvan kasvatuksen mukaiseen metsänhoitoon (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Valiokunta korostaa, että erilaiset metsänkäyttömenetelmät täydentävät toisiaan. Jaksollisella ja jatkuvalla metsänkasvatuksella on kokonaiskestävyyden kannalta hyötyjä ja haittoja, jotka tulee metsänkäsittelymenetelmää valittaessa ottaa huomioon. Jokaiseen metsikköön tulisi valita kulloisellakin hetkellä ja kuhunkin kasvupaikkaan parhaiten soveltuva kasvatustapa, joka parhaiten toteuttaa myös omistajan juuri kyseiselle kohteelle asettamat tavoitteet. Sopivalla tavalla yhdisteltynä eri kasvatustapojen yhdistäminen alueellisesti tuottaa talouden kannalta sekä myös parantuneen luonnon monimuotoisuuden, virkistysarvojen ja hiilensidonnan näkökulmasta monipuolisemman tuloksen kuin kumpikaan menetelmä yksinään käytettynä. Tasaikäisrakenteisissa metsissä siirtyminen jatkuvan kasvatuksen mukaiseen metsänhoitoon tulee toteuttaa hallitusti ja hyödyntäen kattavasti tutkimustietoa ja käytännön kokemuksia.

Valiokunta katsoo, että hallitusohjelman mukaisesti päätetyt uudet Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset ja päivitetty metsänhoidon suositukset merkitsevät jo merkittävää jatkuvan kasvatuksen osuuden lisäämistä valtion metsissä. Jatkuvan kasvatuksen säätäminen lain tasolla ensisijaiseksi metsänkasvatustapaksi ja avohakkuiden kieltäminen valtion metsissä kansalaisaloitteessa esitetyllä tavoin olisi ristiriidassa metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamista koskevan tavoitteen kanssa. Tämä tavoite oli keskeisessä asemassa vuoden 2014 metsälain uudistuksessa, ja työtä jokaisen metsikön olosuhteisiin parhaiten soveltuvan kasvatustavan löytämiseksi ja toteuttamiseksi tulee edelleen jatkaa. Kansalaisaloitteessa esitetyt metsälainsäädännön muutokset eivät valiokunnan arvion mukaan kuitenkaan parhaalla mahdollisella tavalla toteuta aloitteen tavoitteita. Valiokunta esittää näin ollen aloitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämistä. Valiokunta pitää kuitenkin ehdottoman tärkeänä, että Metsähallituksen tuottotavoitteet ja tuloutusvaatimukset jatkossa asetetaan siten, että ne eivät vaikeuta valtion metsien kokonaiskestävää käyttöä, vaan tukevat jatkuvan kasvatuksen osuuden lisäämistä siihen soveltuvissa metsissä (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hylkää kansalaisaloitteeseen KAA 9/2019 vp sisältyvät lakiehdotukset.

Eduskunta hyväksyy kaksi lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että valtion metsissä käytetään monipuolisesti erilaisia metsänkäsittelymenetelmiä ja kullekin alueelle ja kasvupaikalle valitaan sille parhaiten soveltuva menetelmä. Maa- ja metsätalousministeriön tulee selvittää, miten valtion metsissä voidaan lisätä jatkuvaa kasvatusta erityisesti siihen soveltuvissa suometsissä, virkistys- ja matkailualueilla sekä suojelualueiden, vesistöjen sekä edellä mainittujen erityiskäytössä olevien*

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2021 vp

*alueiden reunoilla, ja antaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys jatkuvan kasvatuk-
sen lisäämisestä valtion mailla vuoden 2022 loppuun mennessä.*

- 2. Eduskunta edellyttää, että Metsähallituksen tuottotavoitteet ja tuloutusvaatimukset asetetaan siten, että ne eivät vaikeuta valtion metsien kokonaiskestävää käyttöä. Valtioneuvoston tulee laatia pitkäjänteinen suunnitelma tuottotavoitteen ja tuloutusvaatimusten asettamiseksi metsien kokonaiskestävää käyttöä tukevalle tasolle ja toimittaa suunnitelmaa koskeva selvitys maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä.*

Helsingissä 20.10.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Heikki Autto kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina